

CRISTINA UNGUREANU

Pentru Sofie și Andrei,

persoane deosebite.

În semn de recunoștință și amintire a tuturor elevilor

Dicționar de terminologie sociolinguistică

INSTITUTUL EUROPEAN

2017

CUPRINS

MULTUMIRI / 9

Într-un aniversar de 20 de ani de la înființarea Institutului de Limbi și Litteraturi Române din 2013, la Neuchâtel, în fața unui mediu universitar elvețian.

PREFĂȚĂ / 11

În cadrul unei vizite promovatorilor programului SCATT (Scientific Exchange

and Transfer of Knowledge) finanțat de ERUSI – Conference Rectorilor Universităților

de Limbi și Litteraturi Române din Europa și din lume, organizată de Institutul de Limbi și Litteraturi Române din Neuchâtel, în cadrul căreia s-a desfășurat o serie de prezentări de cercetare și de dezbatere.

DICȚIONAR / 13

ANEXĂ: SOCIOLINGVIȘTI MARCANȚI AI SECOLULUI AL XX-LEA / 277

BIBLIOGRAFIE / 289

În cadrul unei vizite promovatorilor programului SCATT (Scientific Exchange and Transfer of Knowledge) finanțat de ERUSI – Conference Rectorilor Universităților de Limbi și Litteraturi Române din Europa și din lume, organizată de Institutul de Limbi și Litteraturi Române din Neuchâtel, în cadrul căreia s-a desfășurat o serie de prezentări de cercetare și de dezbatere.

Alese multumiri domnului profesor Jean-Michel Goy, din Institutul de Limbi și Litteraturi Române din Neuchâtel, cu care a realizat în cadrul de la Institutul de Limbi și Litteraturi Române din Neuchâtel, în cadrul căreia s-a desfășurat o serie de prezentări de cercetare și de dezbatere.

Sunt profunda reușește domnului Florin Teodor Giură să devină membru al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” al Academiei Române din București și să devină cîntînător științific și didactic cu care să se aplică asupra materialului întregului lucru.

Multumesc tuturor colegilor de la Universitatea din Neuchâtel și de la Universitatea din Putești pentru observările și judecările, deosebit de valoare, oferite de la începutul elaborării acestor lucrări.

De maximă importanță a fost ușoară să fiu fondal de carte al bibliotecii *Generalul de Dialectologie* al Universității din Neuchâtel și la cîrtea al bibliotecii Facultății de Litere din cadrul acelorași universități, cîte și la infrastructura informatică pusă la Disponibilitate de serviciile informatici și doamnei actua și altele mulțumiri responsabililor acestor instituții academice.

Lucrarea de la față nu te înțelege ca fiind fără alcătuirea substanțială a domnului profesor Andreea Kristof (Universitatea din București) cu care am avut o excepțională colaborare științifică pe întreaga perioadă a elaborării prezervării volum. Îl mulțumesc pe acesta căci pentru că acesta, întrările noutăți spirul Domnului său sătă de învățătură, pentru respectul înaltării posibilelor genozincante coomăne căcă și-a loialitățile și în-a exprimat în *Almanahul Boborului*, acestă distincție nu mi fi ușor de obținut, sperând în formă minunată fără să cred că există cîndva în Domnul său oferit pe perioada întregă redactori a diferențieră, începând cu partea logistică și astăzi în informatică pînă la compunerea propriu-zisă a lucrării și la verificarea acesteia.

ABORDARE DIDACTICĂ PLURINORMALISTĂ

(engl. plurinormalistic didactic approach, fr. approche didactique plurinormaliste)

Didactică a variației care se ocupă de *semnificația în context* a discursului oral și scris. Aceasta integrează în parametrii situației de enunțare mizele sociale, interacțiunile, inclusiv reprezentările pe care locutorii le au despre acestea, efectele căutate și produse înscriindu-se, astfel, în dinamica plurală a interacțiunilor verbale contextualizate. Oferă metode de gestionare a situațiilor și nu a codurilor prefabricate (Ledegen 2013: 392). Abordarea didactică plurinormalistă ia cu adevărat în calcul practicile lingvistice și culturale ale elevilor. Miza acestei înnoiri didactice este verificarea instaurării de către școală a insecurității lingvistice, factorul eșecului școlar (Blanchet / Clerc / Rispail 2014: 283). **Vezi și:** abordare didactică plurinormativă; abordare didactică (mono)normativă

Bibl.: Ledegen 2013; Blanchet / Clerc / Rispail 2014

ABORDARE DIDACTICĂ PLURINORMATIVĂ

(engl. plurinormative didactic approach, fr. approche didactique plurinormative)

Spre deosebire de didactica (mono)normativă aceasta este o didactică a varietăților. Bazându-se pe noțiunea de comunicare în sens structuralist, aceasta are drept scop stăpânirea sensului intern al enunțului în funcție de „nivelurile” sau „registrele” limbii. Lucrează pe tipologii textuale, chiar orale, încercând predarea mai multor norme adaptate situațiilor de comunicare stereotipizate. Obiectul său principal este învățarea codurilor lingvistice și, mai ales, a codurilor normative dominante, chiar dacă relativizate. Cunoașterea diverselor „registre” de limbă nu permite automat folosirea lor în mod adecvat. Tipologiile predate sunt restrictive și rigide și nu iau în considerare amesecurile de posibile coduri, strategiile individuale, reflecția metadiscursivă (Ledegen 2013: 392). **Vezi și:** abordare didactică (mono)normativă; abordare didactică plurinormalistă

Bibl.: Ledegen 2013

ABORDARE PRESCRIPTIVĂ

(engl. prescriptive approach, fr. approche prescriptive)

Numită și prescriptivism, aceasta se referă la ceea ce numim „etichetă lingvistică” (Mesthrie *et al.* 2009: 12). Este o doctrină care susține că anumite forme ale unei limbi sunt incorecte și trebuie înlocuite cu altele corecte: ex. dubla negație în engleză – *I don't see no horses* (Swann *et al.* 2004: 249). Abordarea prescriptivă este abordarea tradițională a predării gramaticii în școli. **Vezi și:** abordare descriptivă

Bibl.: Swann *et al.* 2004; Mesthrie *et al.* 2009

ACCENT

(engl. accent, fr. accent)

Modul în care oamenii folosesc pronunția în timpul actului vorbirii (Trudgill 1992: 9). Harmegnies (1997: 9) distinge două sensuri:

- 1) primul vizează preponderența relativă dată de vorbitor unui segment al lanțului vorbirii; în acest caz vorbim de accent fix, accent liber etc. (este un sens exploatat mai ales de fonetică și fonologie);
- 2) cel de-al doilea sens (cunoscut în sociolinguistică) este strict legat de aspectele fonetice ale enunțurilor și se referă la totalitatea caracteristicilor de pronunțare legate de originea lingvistică, teritorială sau socială a vorbitorului, a căror percepere permite identificarea provenienței vorbitorului. Vorbim, în general, de accent străin atunci când acele caracteristici fonetice ale vorbirii într-o limbă indică faptul că subiectul / vorbitorul folosește o altă limbă, cel mai des limba maternă sau dominantă (ex. *accent american, accent din est, accent franțuzesc* etc.).

Bibl.: Trudgill 1992; Harmegnies 1997

ACHIZIȚIA LIMBII

(engl. language acquisition, fr. acquisition de la langue)

Proces subconștient care are drept rezultat o cunoaștere lingvistică înmagazinată în mod subconștient în creier (Krashen 1994: 45). În studiile referitoare la învățarea unei limbi în context monolingv, bilingv ori multilingv se face adesea distincția între „achiziția” și „învățarea” limbii (Swann *et al.* 2004: 164). Krashen (1994: 45) consideră că învățarea unei limbi este un proces conștient în urma căruia rezultă „o știință” asupra limbii. În acest caz, *achiziția limbii* este incidentă și implicită, iar *învățarea limbii* este intenționată și explicită. Acest termen se folosește, adesea, și pentru achiziționarea timpurie a unei limbi, existând chiar multe cercetări referitoare la etapele în care sunt achiziționate de către copii diverse elemente lexicale și gramaticale (Swann *et al.* 2004: 164).

Bibl.: Krashen 1994; Swann *et al.* 2004

ACOMODARE LINGVISTICĂ

(engl. accommodation, fr. accomodation)

Procesul prin care participanții unei conversații își adaptează accentul, dialectul / registrul sau alte caracteristici lingvistice în funcție de limbajul celorlalți participanți (Trudgill 1992: 7). În timpul conversației, participanții au posibilitatea să-și folosească cunoștințele legate de credințele și valorile interlocutorilor lor și să-și

ACCENT

(engl. accent, fr. accent)

Modul în care oamenii folosesc pronunția în timpul actului vorbirii (Trudgill 1992: 9). Harmegnies (1997: 9) distinge două sensuri:

- 1) primul vizează preponderența relativă dată de vorbitor unui segment al lanțului vorbirii; în acest caz vorbim de accent fix, accent liber etc. (este un sens exploatat mai ales de fonetică și fonologie);
- 2) cel de-al doilea sens (cunoscut în sociolinguistică) este strict legat de aspectele fonetice ale enunțurilor și se referă la totalitatea caracteristicilor de pronunțare legate de originea lingvistică, teritorială sau socială a vorbitorului, a căror percepere permite identificarea provenienței vorbitorului. Vorbim, în general, de accent străin atunci când acele caracteristici fonetice ale vorbirii într-o limbă indică faptul că subiectul / vorbitorul folosește o altă limbă, cel mai des limba maternă sau dominantă (ex. *accent american, accent din est, accent franțuzesc* etc.).

Bibl.: Trudgill 1992; Harmegnies 1997

ACHIZIȚIA LIMBII

(engl. language acquisition, fr. acquisition de la langue)

Proces subconștient care are drept rezultat o cunoaștere lingvistică înmagazinată în mod subconștient în creier (Krashen 1994: 45). În studiile referitoare la învățarea unei limbi în context monolingv, bilingv ori multilingv se face adesea distincția între „achiziția” și „învățarea” limbii (Swann *et al.* 2004: 164). Krashen (1994: 45) consideră că învățarea unei limbi este un proces conștient în urma căruia rezultă „o știință” asupra limbii. În acest caz, *achiziția limbii* este incidentă și implicită, iar *învățarea limbii* este intenționată și explicită. Acest termen se folosește, adesea, și pentru achiziționarea timpurie a unei limbi, existând chiar multe cercetări referitoare la etapele în care sunt achiziționate de către copii diverse elemente lexicale și gramaticale (Swann *et al.* 2004: 164).

Bibl.: Krashen 1994; Swann *et al.* 2004

ACOMODARE LINGVISTICĂ

(engl. accommodation, fr. accomodation)

Procesul prin care participanții unei conversații își adaptează accentul, dialectul / registrul sau alte caracteristici lingvistice în funcție de limbajul celorlalți participanți (Trudgill 1992: 7). În timpul conversației, participanții au posibilitatea să-și folosească cunoștințele legate de credințele și valorile interlocutorilor lor și să-și